

**ГІБРИДНЕ ГЛОБАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ****ПОЛІЩУК, ОЛЕКСАНДР¹
ПОЛІЩУК, ОЛЕНА²****Анотація**

Дослідження теми гібридного глобального суспільства є актуальним, оскільки поєднання фізичних і цифрових реальностей трансформує соціальні, економічні та культурні процеси в умовах глобалізації та стрімкого розвитку штучного інтелекту. Метою дослідження є філософське осмислення феномену гібридного глобального суспільства в умовах цифрової трансформації, виявлення його онтологічних, соціокультурних та комунікативних вимірів, а також аналіз трансформації людини в напрямі формування цифрової (гібридної) особистості під впливом інформаційно-комунікативних технологій і штучного інтелекту. Здійснено філософський аналіз осмислення феномену гібридного глобального суспільства в умовах стрімкої цифрової трансформації. Обґрунтовано, що сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується розмиванням меж між фізичним, цифровим і біологічним вимірами людського буття, унаслідок чого глобалізація набуває гібридного характеру. Показано, що інформаційно-комунікативні технології та штучний інтелект перестають бути лише інструментами діяльності людини, а постають активними співтворцями соціальної, культурної й когнітивної реальності. Особливу увагу приділено аналізу становлення цифрової (гібридної) особистості, яка функціонує одночасно у реальному та віртуальному просторах і поєднує природні інтелектуальні здібності з можливостями технологічних систем. Розкрито трансформацію комунікативних практик, освіти та пізнавальних процесів під впливом штучного інтелекту, а також окреслено потенціал гібридних моделей навчання як відповіді на виклики епохи. На основі міждисциплінарного підходу проаналізовано суспільні, культурні та етичні наслідки цифровізації, зокрема проблеми ідентичності, приватності, інформаційного перевантаження та залежності від алгоритмів. Обґрунтовано, що майбутнє гібридного глобального суспільства залежить від здатності поєднати технологічний поступ із гуманістичними цінностями, етичною відповідальністю та збереженням людства. Зроблено висновок, що філософія гібридності є ключовим інструментом аналізу сучасних соціальних процесів, у яких гібридні форми буття, комунікації та культури стають новою нормою. Виходячи із проведеного дослідження, зазначимо, що феномен гібридного глобального суспільства означає глибоку трансформацію людської цивілізації, у якій технології перестають бути лише засобом і перетворюються на співтворця соціальної, культурної та когнітивної реальності. Взаємодія людини й штучного інтелекту, біотехнологій, цифрових мереж і сенсорних систем породжує нову форму буття – гібридну або цифрову особистість, здатну існувати одночасно у фізичному та віртуальному вимірах. Це спричиняє переосмислення ідентичності, приватності, свободи та відповідальності, змінює структуру освіти, праці й комунікації.

Ключові слова: гібридне глобальне суспільство, філософія гібридності, глобалізація, цифрове буття, штучний інтелект, цифрова (гібридна) особистість, соціальна онтологія, техносоціогенез, комунікативні практики, гуманістичні цінності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У 1980-х роках ХХ століття, у соціально-політичному житті з'явився новий термін – «глобалізація», який в усвідомленому розумінні характеризується взаємозалежністю, взаємопов'язаністю народів, країн, державних і комерційних структур, інститутів та громадян. В цілому, глобалізація як процес, що

став частиною життя людини в сучасному світі, охоплює усі процеси, явища, що відбуваються у світі. Глобалізація розуміється як процес, що спрямований на перетворення певного явища на світове, планетарне, яке має значення не лише для окремо взятої людини, а для всього людства. У зв'язку з цим, це явище є об'єктивним, адже охоплює практично усі важливі сфери людського буття. Тобто, глобалізація постає відкритою системою світової трансформації суспільства.

Однак, варто звернути увагу, що в класичному розумінні «глобалізація» як процес в сучасних умовах не існує, адже людина – істота, яка здатна вчитися, змінювати і вдосконалювати буття перебуває одночасно у декількох світах. Окрім класичних, загальновідомих для нас світів, з'явився

¹ Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Хмельницький, Україна)

E-mail: Prokurator2007@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9838-7105>

² Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Хмельницький, Україна)

E-mail: Elen_5@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3826-5085>

інший – світ технологій, що став умовою і можливістю віртуального світу та цифрової трансформації й глобалізації.

Поряд з цим зазначимо, що на тлі глобалізаційних та геополітичних процесів відбувається зміна моделей взаємодії зі світом, моделей комунікативних практик, ревалоризації колективного інтелекту, що складає підґрунтя для інших форм мислення й дій у соціумі, а в мовленні реактивує поняття гібридності. Гібридність – це результати дифузії реального і віртуального.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв’язання даної проблеми і на які спирається автор. Сучасний науковий дискурс навколо гібридності суспільства еволюціонував від опису цифрових комунікацій до аналізу нової онтології буття. Ключовим етапом стало подолання так званого «цифрового дуалізму», що відображено у працях Л. Флоріді та його концепції (onlife) (Флоріді, 2019). Дослідження німецького кластера «Hybrid Societies» під керівництвом Б. Мейера акцентують на соціотехнічній інтеграції, де алгоритмічні агенти стають учасниками соціальної взаємодії (Meyer, et. al., 2023).

В українському науковому полі гібридності набули специфічного забарвлення через виклики повномасштабної війни. Питання трансформації суспільних інститутів та інформаційної безпеки розглядають В. Горбулін (Горбулін, 2017), Є. Магда (Магда, 2017) та Д. Дубов (Дубов, 2016), аналізуючи гібридність як середовище постійного протистояння. Зокрема, підкреслюється, що українське суспільство демонструє унікальний досвід «цифрової мобілізації», де державні сервери (наприклад, «Дія») та волонтерські мережі утворюють гібридну структуру управління.

У своїх дослідженнях О. Поліщук та О. Поліщук особливу увагу привертають до процесів гібридизації освітнього простору, академічної мобільності та комунікації. Вони демонструють поєднання двох світів – віртуального та реального, а також намагаються визначити демаркаційну лінію цих світів у житті людини, апелюючи до свідомості людини та її відповідальності в першу чергу перед собою (Поліщук, Поліщук, 2024).

Досліджуючи цифровізацію суспільства, І. Гурова зазначає: «XXI століття відзначається як час гігантських перетворень в усіх сферах життя, але найбільше – у стрімкому прогресі цифрових технологій, розбудові інформаційного суспільства та мережових зв’язків. Розвиток Інтернету,

ІТ-технологій, нових медіа докорінно змінив культурний поступ людства: будь-яка технологія є культурним винаходом, вона конструює власний світ на підставі відповідного культурного підґрунтя, а це, своєю чергою, продукує нові культурні макрокосми. Одним із таких є мережеве суспільство як новітній глобальний соціальний проєкт людства, який народжується через зміни у свідомості, цінностей та життєвої мети кожної людини... мережеве суспільство призводить до зміни соціальної організації – з вертикальної на горизонтальну, до появи техносоціальності; просторові спільноти заміщуються мережевими. Відбуваються зміни у житті людини – передовсім як особистості, оскільки вона стає більш інтегрованою в усі царини сучасної життєдіяльності: економіку, освіту, торгівлю, транспорт, охорону здоров’я, мистецтво, відпочинок тощо» (Гурова, 2022).

Мета та формування цілей статті (постановка завдання). Попри значну кількість розвідок, механізми стабільності державних інститутів в умовах тотальної гібридизації та постійних зовнішніх викликів потребують подальшого вивчення, що й обумовлює актуальність цієї статті.

Метою дослідження є філософське осмислення феномену гібридного глобального суспільства в умовах цифрової трансформації, виявлення його онтологічних, соціокультурних та комунікативних вимірів, а також аналіз трансформації людини в напрямі формування цифрової (гібридної) особистості під впливом інформаційно-комунікативних технологій і штучного інтелекту.

Відповідно до поставленої мети у статті передбачається розв’язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати еволюцію поняття «глобалізація» та окреслити його трансформацію в умовах цифрової епохи.
2. З’ясувати філософські підходи до осмислення гібридності як ознаки сучасного соціального буття.
3. Розкрити роль інформаційно-комунікативних технологій і штучного інтелекту у формуванні гібридних форм соціальної взаємодії.
4. Охарактеризувати процес становлення цифрової (гібридної) особистості в умовах взаємопроникнення фізичного та віртуального просторів.
5. Проаналізувати вплив штучного інтелекту на трансформацію освіти, комунікації та пізнавальних практик.

6. Виявити соціальні, культурні та етичні виклики, пов'язані з цифровізацією суспільного буття.

7. Обґрунтувати необхідність гармонійного поєднання технологічного поступу й гуманістичних цінностей у розвитку гібридного глобального суспільства.

Методологічну основу дослідження становить комплекс міждисциплінарних підходів, що поєднують філософські, соціально-гуманітарні та культурологічні методи.

У процесі дослідження використано:

- загальнофілософські методи (аналіз і синтез, індукцію та дедукцію) – для концептуального осмислення феноменів глобалізації, гібридності та цифрової трансформації;

- діалектичний підхід – для розкриття взаємозв'язку між традиційними та інноваційними формами соціального буття, людиною і технологіями;

- системний підхід – для розгляду гібридного суспільства як цілісного утворення, що поєднує соціальні, технологічні, культурні та комунікативні компоненти;

- соціально-філософський аналіз – з метою виявлення змін у структурі суспільства, ідентичності та комунікативних практик під впливом цифровізації;

- порівняльний метод – для зіставлення класичних і сучасних концепцій взаємодії людини, суспільства й технологій;

- герменевтичний підхід – для інтерпретації наукових текстів і теоретичних позицій сучасних дослідників (К.Шваб, Б.Латур, М.Кастельс, П.Друкер та ін.);

- прогностичний метод – для окреслення можливих сценаріїв розвитку гібридного глобального суспільства та ролі в ньому цифрової особистості.

Застосування зазначених методів у сукупності забезпечує цілісне та ґрунтовне дослідження феномену гібридності як ключової характеристики сучасного глобалізованого світу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У XXI столітті людство вступає в епоху, коли технології перестають бути лише інструментом і стають співтворцями нашого буття. Поєднання цифрових мереж, алгоритмів штучного інтелекту, біотехнологічних рішень та сенсорних інтерфейсів формує нову соціальну канву, у якій людина й система взаємно трансформують одна одну. Ми вже не живемо «до» чи «після» технологій –

ми живемо разом із ними, і ця взаємодія породжує феномен гібридної людини – суб'єкта, що поєднує природний інтелект із розширеними, штучно підсиленими можливостями та постійно діє в мережевому середовищі.

Тобто мова йде про те, що сучасне людство, враховуючи зазначені умови, увійшло в еру, коли межі між фізичним, цифровим та біологічним світами швидко розмиваються. І, базуючись на спостереженнях, дає нам підстави стверджувати – цей процес охоплює усі сфери людської діяльності – економіку, освіту, політику, промисловість, аграрний сектор, культуру та мораль. У цьому контексті варто погодитися з висновком К.Шваба: «... ми наближаємося до технологічного зрушення, яке глибоко змінить те, як люди живуть, працюють та взаємодіють один з одним» (Schwab, 2016).

Така ситуація призвела до того, що в українському вжитку усталюються вирази «гібридна війна», «гібридна політика», «гібридна дипломатія», «гібридна культура», «гібридний письменник», «гібридна стаття», «гібридний двигун», «гібридна економіка» тощо. В англійському світі поняття гібридності також звучить, у першу чергу, в контексті воєнної тематики, міжнародної дипломатії, суспільних, економічних та екологічних процесів, а також культурологічному сенсі (Мірончук, Одарчук, 2019).

Як бачимо, на долю людини XXI ст. випали кардинальні зміни в усіх сферах буття. Глобалізований світ за період свого існування накопичив чималу кількість питань та проблем, на які потрібно дати відповідь та раціонально вирішити. Без цього новий етап розвитку людства буде неможливим. Процеси цифровізації людського буття стали потужними показниками рівня інноваційного розвитку будь-якої держави. Тому сучасний етап розвитку суспільства характеризується впровадженням цифрових технологій в усі сфери людської діяльності: економіки, освіти, науки, культури тощо, відбувається процес цифрової трансформації. Саме таке впровадження інформаційно-комунікативних технологій у соціальний простір, як бачимо, спричинило гібридність людського існування.

Отже, коли ми говоримо про гібридне суспільство, то розуміємо, що це новий тип суспільства інформаційної епохи, яке в реальному житті вміло інтегрує у традиційні форми взаємодії досягнення в розвитку інформаційно-комунікативних технологій. Таке поєднання відкриває нові можливості для дії людини і при цьому вона може економити час, швидко долати простір тощо, зароджується

новий формат мовної взаємодії, де людина, з метою передачі інформації, використовує не лише звуки, а й послуговується можливостями техніки. Таке поєднання супроводжується презентаціями, використанням можливостей Інтернету тощо. Все це у своїй сукупності і характеризує гібридність комунікації.

Повертаючись до технологічного розвитку, зазначимо, що нові інформаційні технології швидко проникли в усі сфери людського буття. Винахід Інтернету у ХХ ст. зробив прорив в інформаційному просторі. Можливість працювати у мережі, навчатися онлайн, мати доступ до різноманітних електронних репозитаріїв і бібліотек, використовувати технології хмарних обчислень стає звичайною частиною людської повсякденності.

Завдяки сучасним інформаційно-комунікативним та нанотехнологіям утворюється інший простір – кіберпростір. Цифрові технології активно застосовуються в усіх сферах життєдіяльності людства, що і поглиблює процеси глобалізації. Відбувається стрімкий перехід від класичних біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні, а діяльність людини перейшла з реального світу у цифровий.

У цьому контексті варто звернути увагу на те, що в сучасному світі, завдяки технологіям відбувається швидке накопичення та розповсюдження інформації, штучний інтелект, що стає частиною нашого життя – генерує нові ідеї, формує нові знання. Все це у своїй сукупності посилює проблему інформаційного перевантаження та вимагає гібридних систем для ефективної фільтрації й інтерпретації даних. Тобто у сучасному суспільстві знань, зазначає П.Друкер, інформація стає основним ресурсом, що змінює економічну, соціальну та культурні структури. (Drucker, 1993).

Продовжуючи думку про гібридність, варто звернутися до теорії Бруно Латура, в якій дослідник переосмислює взаємодію між природним і соціальним світами. Він стверджує, що традиційне розділення на природу та суспільство є штучним і не відповідає реальним процесам, що відбуваються в сучасному світі (Latour, 2012). За Б.Латуром сучасне суспільство є гібридним утворенням тому, що межі, які існували між природним і соціальним до цього часу, стають розмитими.

Така розмитість, на думку М.Кастельса, обумовлена швидкими темпами інтеграції в глобальні мережі та використання інформаційних технологій як стратегічного ресурсу (Кастельс, 2007).

Звертаємо увагу на те, що історично знання передавалися традиційним шляхом: рукописами, друкованими виданнями тощо. Зберігалися у бібліотеках, архівах, наукових установах. Усі ці інститути служили центрами кодифікації та поширення інформації. Сьогодні, завдяки технологіям та з метою збереження природного середовища, з'являються цифрові сховища, хмарні платформи, утворюються нові механізми на базі штучного інтелекту – людський інтелект взаємодіє зі штучним інтелектом, а також зі структурованими та неструктурованими даними. При цьому, варто замислитися над тим, які ризики для глобалізації несе цифровізація суспільного буття, адже генерація людського і штучного інтелекту генерує нові форми колективного знання, що започатковує еру гібридного суспільства.

Отже, зважаючи на вищевикладене, важко не погодитися з тим, що гібридне глобальне суспільство – це не лише технічна метафора, а й широка культурно-політична реальність. Воно означає зміну способів праці, навчання, самовираження та громадянської участі; переосмислення приватності, відповідальності й ідентичності; появу нових форм нерівності та нових можливостей солідарності. Там, де алгоритми структурують наші інформаційні простори, а біотехнології розширюють межі тілесності, соціальні інститути й індивідуальні практики змушені швидко адаптуватися, формуючи законодавчі, етичні та культурні відповіді.

У добу гібридного глобального суспільства формується новий тип людини – цифрова особистість, що поєднує природні інтелектуальні здібності з можливостями технологічних систем. Вона виступає одночасно і суб'єктом, і об'єктом інформаційних процесів, активно створюючи нові комунікаційні зв'язки та цифрові структури. Поняття «цифрова людина» (або *homo informaticus*) у сучасній українській гуманітаристиці є відносно новим і позначає людину, здатну мислити, навчатися й діяти у просторі, де реальність і віртуальність взаємопроникають. Її існування стало можливим завдяки стрімкій інтеграції штучного інтелекту, машинного навчання та великих баз даних, які дають змогу опрацьовувати й накопичувати безпрецедентні обсяги інформації. У результаті цього технологічного симбіозу людина поступово переходить у цифровий вимір, залишаючи за собою інформаційні сліди навіть поза межами фізичної присутності (Дзьобань, 2021).

Трансформація людини в цифрову істоту змінює не лише її діяльність, а й саму сутність.

Цифрова особистість живе у багатовимірному світі, де робота, спілкування, освіта й дозвілля взаємопов'язані через технології. Вона вільніше вибудовує соціальні зв'язки, долучається до різних культурних просторів, гнучко адаптується до змін і здатна керувати інформаційними потоками. Водночас така людина стикається з новими викликами ідентичності: з одного боку – усвідомленням себе як автономного «Я», з іншого – залежністю від цифрових профілів, які формуються алгоритмами на основі її поведінки. Це створює парадокс сучасності: зростання свободи у віртуальному середовищі поєднується з ризиком втрати контролю над власними даними й образом, що існує у цифровій реальності.

На відміну від людського мозку, який завдяки мільйонам нейронних зв'язків здатний обробляти безліч різноманітних сигналів одночасно, більшість сучасних інтелектуальних машин поки що діють за лінійним принципом – інформація в них передається в одному напрямку, від одного елемента до іншого. Саме це обмеження стимулювало науковців до пошуку нових шляхів розвитку штучного інтелекту (Пчелянський, Воїнова, 2019).

Одним із таких напрямів стало створення нанотехнологічних систем, які наслідують принципи роботи біологічного мозку. Такі технології покликані забезпечити здатність машин не лише зчитувати й обробляти дані паралельно, а й формувати таку своєрідну «пам'ять досвіду». Інакше кажучи, майбутні роботи зможуть діяти більш автономно – приймати рішення у непередбачених ситуаціях, не прописаних у програмному коді, спираючись на власний попередній досвід і засвоєні знання. Це наближає їхню поведінку до людської, де мислення ґрунтується не лише на логіці, а й на пам'яті, асоціаціях і вмінні робити висновки з прожитого (Шевченко, 2010).

У сучасному суспільстві штучний інтелект поступово стає не просто технічним інструментом, а повноцінним партнером людини в повсякденному житті. За останні роки з'явилася велика кількість інноваційних сервісів, які суттєво вплинули на способи нашої комунікації, навчання й організацію праці. Такі приклади, як Google Translate, що здійснює переклад понад сотнею мов із високою точністю, або голосові помічники Siri й Google Assistant, які реагують на усні запити користувача, демонструють як технології інтегруються в людське повсякдення. Не менш знаковими стали й мовні моделі на кшталт ChatGPT, здатні створювати тексти, пояснення, вірші чи навіть

наукові узагальнення, фактично імітуючи процес людського мислення (Aktau, 2022).

Паралельно розвиваються системи, що працюють із візуальним контентом. Інструменти на кшталт Stable Diffusion та Imagen можуть створювати реалістичні зображення на основі текстових описів, демонструючи як мова й образ поєднуються у спільному цифровому середовищі (Aktau, 2022). Такі розробки відкривають нові горизонти для творчості, освіти та медіа, але водночас змінюють наше уявлення про авторство, креативність і достовірність інформації.

Зазначимо, що штучний інтелект, як засвідчують реалії буття, щораз більше впливає на перебіг економічних, політичних і соціальних процесів у суспільстві й, зрештою, на спосіб життя людини, що робить його цікавим і для філософії.

В освітній сфері штучний інтелект відіграє дедалі важливішу роль. Його інструменти допомагають учням виконувати рутинні завдання, визначати рівень підготовки, отримувати індивідуалізовані рекомендації. Дослідження показують, що впровадження таких технологій може підвищити ефективність навчання, сприяти мотивації та кращому розумінню матеріалу. Водночас успішність цієї інтеграції залежить не лише від технічних умов, а й від особистісних якостей учнів, їхньої готовності приймати нові підходи, зниження тривожності перед цифровими інструментами та здатності адаптуватися до інноваційного освітнього середовища (Alhumaid, et. al., 2023).

Саме інноваційне освітнє середовище, яке відповідає критеріям цифрової епохи, породжує гібридне навчання, зазначає Говард Гарднер (Gardner, 1983).

Таку позицію підтверджують і Т. Мірончук з Н. Одарчук. Зокрема вони говорять, що гібридне навчання стає новаторським підходом у вітчизняній дидактиці та ефективним інструментом до розкриття творчого потенціалу учня, завдяки залученню у викладання не лише мережевих ресурсів, а й модернізацію традиційного класного навчання через запровадження різних стилів навчання (learning styles) – адитивного, візуального, кінестатичного, змішаних тощо, відповідно до індивідуальних потреб аудиторії. Тому в українському дидактичному середовищі поняття «гібридне навчання» експлікує як нейтральні семи – «змішаний», «інтегрований», «інтерактивний», «технологічний», «фасилітаторний/ провідниковий», так і семи позитивної конотації – «новаторський», «ефективний»,

«результативний», «креативний», «фасцинативний» сенсі (Мірончук, Одарчук, 2019).

Зауважимо, що в гібридних системах людини та штучного інтелекту організація знань таким чином поєднує традиційні методи, цифрові технології та когнітивні принципи. На концептуальному рівні вона також повинна підтримувати багатовимірні структури, змінні контексти та динамічні просторово-часові перспективи.

Сьогодні можна виокремити два основні напрями розвитку штучного інтелекту. Перший тип використовує чітко визначені алгоритми та логічні правила для прийняття рішень, виконання завдань або надання рекомендацій. Подібні системи вже застосовуються, наприклад, у програмах-репетиторів, які здатні аналізувати мовні помилки учнів і пропонувати зворотний зв'язок у режимі реального часу.

Другий тип – це системи побудовані на машинному навчанні, які демонструють значно вищий рівень автономності. Вони навчаються самостійно, удосконалюючись у процесі обробки великих обсягів даних. Такі технології здатні не лише виконувати завдання, а й прогнозувати результати, адаптуватися до змінних умов і навіть виявляти закономірності у поведінці користувачів. У сфері освіти ці можливості дозволяють створювати інтелектуальні моделі, що відстежують успішність і стиль навчання учня, визначають його сильні та слабкі сторони й формують індивідуальну траєкторію розвитку.

Окремий напрям у структурі штучного інтелекту – це обробка природної мови, яка надає машинам змогу розуміти, перекладати й генерувати текст, а також аналізувати мовлення. Ця технологія вже активно застосовується в освітніх платформах, де, наприклад, використовується для оцінювання есе чи усного мовлення (Awasthi, & Soni, 2023). Таким чином, мова як головний засіб людської комунікації поступово переходить у цифрову площину, посилюючи гібридність сучасного освітнього середовища.

Аналогічна ситуація з залученням бізнесу як рівноправного партнера у цифрову систему. Прикладом цього, як зазначає група дослідників М.Ажажа, В.Воронкова, О.Фурсін, О.Венгер, В.Біров, є концепція сервісної держави, що передбачає орієнтацію держави на потреби користувачів та надання якісних електронних послуг (в «Дії» доступно понад 120: е-паспорт, військовий квиток, «ЄОселя», «ЄВідновлення», «Дія.Бізнес», «Дія.Підпис», «ЄДекларация», реєстрація та перереє-

страція транспортних засобів тощо), стала важливим етапом модернізації державного управління. Водночас її потенціал є обмеженим без переходу до глибшої інтеграції цифрових технологій у процеси формування та реалізації державної політики, а також без залучення бізнесу як рівноправного партнера у створенні та розвитку цифрових технологій. (Ажажа, Воронкова, та ін., 2025).

Особливу роль у цьому процесі відіграють комунікативні навички, що залишаються ключовими для взаємодії між людьми навіть у цифровому світі. Технології машинного навчання, штучні нейронні мережі, глибоке навчання та комп'ютерний зір сьогодні активно впроваджуються в освіту дорослих, допомагаючи покращити якість комунікації, візуалізації та індивідуалізації навчання (Khan, & Lulwani, 2023).

Дослідження S. Awasthi & Y. Soni доводить, що штучний інтелект може суттєво підвищити ефективність навчального процесу. Інтелектуальні системи здатні підлаштовуватися під потреби кожного учня, формувати персоналізований контент, оцінювати не лише тестові, а й творчі завдання, забезпечувати негайний зворотний зв'язок та підтримувати безпечне середовище для помилок і самонавчання. Крім того, штучний інтелект розширює можливості інклюзивної освіти – наприклад, забезпечує доступ до навчання для дітей із порушеннями зору або слуху (Awasthi, & Soni, 2023). Однак попри значні переваги, використання штучного інтелекту породжує низку викликів. Одним із головних є питання конфіденційності даних, адже цифрові системи оперують великими обсягами особистої інформації. Крім того, надмірна залежність від технологій може знижувати рівень критичного мислення, креативності та самостійності учнів. Тому штучний інтелект має сприйматися не як заміна вчителя, а як доповнення до його роботи, інструмент, що підсилює педагогічну діяльність (Мар'єнко, Коваленко, 2023).

Потрібно визнати, що штучний інтелект не завжди використовується винятково для досягнення конструктивних чи раціональних цілей. Його впровадження у військових технологіях може мати непередбачувані та навіть катастрофічні наслідки для всього людства. Попри те, що штучний інтелект суттєво розширює можливості людини й робить її вплив на світ потужнішим, ця сила водночас несе потенційну загрозу самознищення. Таким чином, технологічний прогрес не обов'язково означає зростання мудрості чи гуманності людства, особливо тоді, коли інте-

лектуальні системи стають інструментом війни (Бостром, 2020).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Сьогоднішній техносціогенез – процес взаємного розвитку людини й технологій у XXI столітті повинен ґрунтуватися на гармонійному поєднанні технічного прогресу та гуманістичних цінностей. Іншими словами, інновації мають розвиватися не лише як продукт машинного розуму, а як продовження людської культури, моралі та духовності. Лише тоді технологічний розвиток сприятиме становленню особистості, її соціалізації та добробуту суспільства.

Виходячи із проведеного дослідження, зазначимо, що феномен гібридного глобального суспільства означає глибоку трансформацію людської цивілізації, у якій технології перестають бути лише засобом і перетворюються на співтворця соціальної, культурної та когнітивної реальності. Взаємодія людини й штучного інтелекту, біотехнологій, цифрових мереж і сенсорних систем породжує нову форму буття – гібридну або цифрову особистість, здатну існувати одночасно у фізичному та віртуальному вимірах. Це спричиняє переосмислення ідентичності, приватності, свободи та відповідальності, змінює структуру освіти, праці й комунікації. Водночас

зростання ролі штучного інтелекту відкриває нові можливості для персоналізації навчання, розвитку інклюзивності й підвищення ефективності пізнавальних процесів, але водночас несе ризики втрати автономії, зниження критичного мислення та етичних конфліктів, пов'язаних із контролем даних і межами машинної свідомості. Майбутнє гібридного глобального суспільства залежить від здатності людства забезпечити гармонійне поєднання технологічного поступу й гуманістичних цінностей, щоб інновації слугували розвитку культури, духовності та людської гідності, а не їх нівеляції. Лише за умови усвідомленого управління техносціогенезом, побудованого на принципах етики, моральної відповідальності та соціальної рівноваги, можливе формування цивілізації, у центрі якої залишатиметься Людина – як творець, мислитель і носій сенсів в добу штучного розуму.

Це дає підстави стверджувати, що філософія гібридності розглядає сучасний соціум як складні, змішані системи, що поєднують традиційне й новітнє, реальне й віртуальне, локальне й глобальне, аналогове й цифрове, створюючи нові форми буття, ідентичності, влади та культури, де межі розмиваються, а гібридні форми (гібридні війни, гібридна освіта, гібридна демократія тощо) стають нормою.

Список використаних джерел

- Ажажа М., Воронкова В., Фурсін О., Венгер О., Біров В. Цифрова трансформація діалогу влади та бізнесу: від сервісної держави до GovTech-партнерства // *Humanities Studies*. 2025. Вип. 25 (102). С. 204–214.
- Бостром Н. Суперінтелект: стратегії і небезпеки розвитку розумних машин / пер. з англ. А. Ящук, А. Ящук. Київ : Наш формат, 2020. 406 с.
- Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : монографія. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
- Гурова І. В. Мережеве суспільство як новітній глобальний проєкт розвитку людства. Riga : Baltija Publishing, 2022. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-262-3-3> (дата звернення: 20.01.2026).
- Дзьобань О. П. Цифрова людина як філософська проблема // *Інформація і право*. 2021. № 2 (37). С. 9–19.
- Дубов Д. В. Кіберзагрози у контексті гібридної війни // *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 4. С. 78–85.
- Кастельс М. Інтернет-галактика: міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. Київ : Ваклер, 2007. 304 с.
- Магда Є. В. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи : монографія. Київ : Каламар, 2017. 268 с.
- Мар'єнко М. В., Коваленко В. В. Artificial intelligence and open science in education // *Фізико-математична освіта*. 2023. № 1 (38). С. 48–53.
- Мірончук Т. А., Одарчук Н. А. Поняття гібридності в сучасному україномовному інформаційному просторі: мовознавчий аспект // *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2019. № 1 (13). С. 15–20.
- Поліщук О., Поліщук О. Освіта в умовах глобалізації та діджиталізації // *Humanities Studies*. 2024. № 20. С. 186–192.
- Пчелянський Д., Воїнова С. Штучний інтелект: перспективи та тенденції розвитку // *Automation of Technological and Business Processes*. 2019. № 11 (3). С. 59–64.
- Шевченко А. І. Світові тенденції та практичні досягнення у проблемі штучного інтелекту // *Стан та перспективи розвитку інформатики в Україні*. Київ : Наукова думка, 2010. С. 561–572.

- Aktay S. The usability of images generated by artificial intelligence (AI) in education // *International Technology and Education Journal*. 2022. Vol. 6, No. 2. P. 51–62.
- Alhumaid K., Naqbi S., Elsoni D., Mansoori M. The adoption of artificial intelligence applications in education // *International Journal of Data and Network Science*. 2023. Vol. 7, No. 1. P. 457–466.
- Awasthi S., Soni Y. Empowering education system with artificial intelligence: opportunities and challenges. 2023. URL: https://shodhsamagam.com/uploads/issues_tbl/Empowering%20Education%20System%20with%20Artificial%20Intelligence%20%20Opportunities%20and%20Challenges.pdf (дата звернення: 20.01.2026).
- Drucker P. *Post-capitalist society*. New York : HarperBusiness, 1993. 232 p.
- Floridi L. *The logic of information: a theory of philosophy as conceptual design*. Oxford : Oxford University Press, 2019. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198833635.001.0001> (дата звернення: 29.01.2026).
- Gardner H. *Frames of mind: the theory of multiple intelligences*. 10th anniversary ed. New York : Basic Books, 1993. 440 p.
- Khan M., Lulwani M. Inspiration of artificial intelligence in adult education: a narrative overview. 2023. URL: <https://doi.org/10.31219/osf.io/zjqmn> (дата звернення: 21.01.2026).
- Latour B. *We have never been modern*. Cambridge : Harvard University Press, 1993. 157 p.
- Meyer B. et al. Hybrid societies: concepts, challenges, and research agenda // *Hybrid Societies – Humans Interacting with Embodied Technologies*. 2023. URL: <https://hybrid-societies.org/en/hybrid-research/> (дата звернення: 23.01.2026).
- Schwab K. *The fourth industrial revolution*. 2016. URL: <https://www.weforum.org/stories/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/> (дата звернення: 25.01.2026).

References

- Azhazha, M., Voronkova, V., Fursin, O., Venher, O., & Birov, V. (2025). Tsyfrova transformatsiia dialohu vlady ta biznesu vid servisnoi derzhavy do GovTech-partnerstva. *Humanities Studies*, 25(102), 204–214.
- Bostrom, N. (2020). *Superintelekt: Stratehii i nebezpeky rozvytku rozumnykh mashyn* (A. Yashchuk & A. Yashchuk, Trans.). Nash Format.
- Horbulin, V. P. (2017). *Svitova hibrydna viina: Ukrainskyi front*. NISD.
- Hurova, I. V. (2022). Merezheve suspilstvo yak novitnii hlobalnyi proiekt rozvytku liudstva. Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-262-3-3>
- Dzoban, O. P. (2021). Tsyfrova liudyna yak filozofska problema. *Informatsiia i pravo*, 2(37), 9–19.
- Dubov, D. V. (2016). Kiberzahrozy u konteksti hibrydnoi viiny. *Stratehichni priorityety*, 4, 78–85.
- Kastels, M. (2007). *Internet-halakyka: Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva*. Vakler.
- Mahda, Ye. V. (2017). *Hibrydna ahresiia Rosii: Uroky dlia Yevropy*. Kalamar.
- Marienko, M. V., & Kovalenko, V. V. (2023). Artificial intelligence and open science in education. *Fyzyko-matematychna osvita*, 1(38), 48–53.
- Mironchuk, T. A., & Odarchuk, N. A. (2019). Poniattia hibrydnosti v suchasnomu ukrainomovnomu informatsiinomu prostori: Movoznavchy aspekt. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*, 1(13), 15–20.
- Polishchuk, O., & Polishchuk, O. (2024). Osvita v umovakh hlobalizatsii ta didzhitalizatsii. *Humanities Studies*, 20, 186–192.
- Pchelianskyi, D., & Voinova, S. (2019). Shtuchnyi intelekt: Perspektyvy ta tendentsii rozvytku. *Automation of Technological and Business Processes*, 11(3), 59–64.
- Shevchenko, A. I. (2010). Svitovi tendentsii ta praktychni dosiahnennia u problemi shtuchnoho intelektu. In *Stan ta perspektyvy rozvytku informatyky v Ukraini* (pp. 561–572). Naukova dumka.
- Aktay, S. (2022). The usability of images generated by artificial intelligence (AI) in education. *International Technology and Education Journal*, 6(2), 51–62.
- Alhumaid, K., Naqbi, S., Elsoni, D., & Mansoori, M. (2023). The adoption of artificial intelligence applications in education. *International Journal of Data and Network Science*, 7(1), 457–466.
- Awasthi, S., & Soni, Y. (2023). Empowering education system with artificial intelligence: Opportunities and challenges. *Shodh Samagam*, 6(1). https://shodhsamagam.com/uploads/issues_tbl/Empowering%20Education%20System%20with%20Artificial%20Intelligence%20%20Opportunities%20and%20Challenges.pdf
- Drucker, P. (1993). *Post-capitalist society*. HarperBusiness.
- Floridi, L. (2019). *The logic of information: A theory of philosophy as conceptual design*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198833635.001.0001>
- Gardner, H. (1993). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences* (10th anniversary ed.). Basic Books.
- Khan, M., & Lulwani, M. (2023). Inspiration of artificial intelligence in adult education: A narrative overview. *OSF Preprints*. <https://doi.org/10.31219/osf.io/zjqmn>
- Latour, B. (1993). *We have never been modern*. Harvard University Press.

Meyer, B., Kanoun, O., Sanseverino, G., Müller, M., Pentzold, C., Bischof, A., & Hamker, F. (2023). Hybrid societies: Concepts, challenges, and research agenda. In B. Meyer et al. (Eds.), *Hybrid societies: Humans interacting with embodied technologies*. <https://hybrid-societies.org/en/hybrid-research/>

Schwab, K. (2016). The fourth industrial revolution. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/stories/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>

OLEKSANDR, POLISHCHUK – Dr. of Philosophical Sciences,
Professor, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work
of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy (Khmelnytskyi, Ukraine)
E-mail: prokurator2007@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9838-7105>

OLENA, POLISHCHUK – PhD in Pedagogy,
Associate Professor at the Department of Cultural Studies
and Foreign Literature of the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy (Khmelnytskyi, Ukraine)
E-mail: Elen_5@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3826-5085>

HYBRID GLOBAL SOCIETY: SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Abstract

Research on the topic of a hybrid global society is relevant, since the combination of physical and digital realities transforms social, economic and cultural processes in the context of globalization and the rapid development of artificial intelligence. The purpose of the research is to philosophically understand the phenomenon of a hybrid global society in the context of digital transformation, identify its ontological, socio-cultural and communicative dimensions, as well as analyze the transformation of a person towards the formation of a digital (hybrid) personality under the influence of information and communication technologies and artificial intelligence. Philosophical analysis of the phenomenon of hybrid global society in the context of rapid digital transformation has been carried out. It is justified that the current stage of human civilization is characterized by the blurring of boundaries among the physical, digital, and biological dimensions of human existence, resulting in a hybrid form of globalization. It has been proven that information and communication technologies and artificial intelligence are no longer merely tools for human activity, but have become active co-creators of social, cultural, and cognitive reality. Particular attention is paid to the analysis of the formation of a digital (hybrid) personality that functions simultaneously in real and virtual spaces and combines natural intellectual abilities with the potential of technological systems. The transformation of communication practices, education, and cognitive processes under the influence of artificial intelligence is revealed, and the potential of hybrid learning models as a response to the challenges of the era is outlined. We used an interdisciplinary approach to analyze the social, cultural, and ethical consequences of digitalization, including issues of identity, privacy, information overload, and dependence on algorithms. It is justified that the future of a hybrid global society depends on the ability to combine technological progress with humanistic values, ethical responsibility, and the preservation of humanity. It is concluded that the philosophy of hybridity is a key tool for the study of contemporary social processes, in which hybrid forms of being, comion, and culture are becoming the new norm. Based on the research conducted, we note that the phenomenon of a hybrid global society means a profound transformation of human civilization, in which technology ceases to be just a means and turns into a co-creator of social, cultural and cognitive reality. The interaction of man and artificial intelligence, biotechnology, digital networks and sensor systems gives rise to a new form of being – a hybrid or digital personality, capable of existing simultaneously in the physical and virtual dimensions. This causes a rethinking of identity, privacy, freedom and responsibility, changes the structure of education, work and communication.

Keywords: hybrid global society, philosophy of hybridity, globalization, digital existence, artificial intelligence, digital (hybrid) personality, social ontology, techno-sociogenesis, communicative practices; humanistic values.

© The Authors(s) 2026
This is an open access article under
The Creative Commons CC BY license

Received date 15.12.2025
Accepted date 16. 01.2026
Published date 16.02.2026

How to cite: Поліщук, Олександр, Поліщук, Олена. Гібридне глобальне суспільство: соціально-філософський аналіз. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2026. 26(103). P. 64–72
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2026-26-103-07>